

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

สกล คามบุศย์^{1*} เฉลย ภูมิพันธ์² ธันยาภรณ์ พาพลงาม³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4. ศึกษาผลการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 339 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan รวมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาระยะที่ 2 นี้ทั้งหมด จำนวน 181 โรงเรียน และกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 4 จำนวน 50 คนการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับสูงสุด คือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน และด้านความเป็นผู้นำ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการจัดหาสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยี และด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านความรู้ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และด้านวิสัยทัศน์ การประกันคุณภาพภายใน และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร 2. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า องค์ประกอบด้านการศึกษาเชิงสำรวจ (Seek : S1) องค์ประกอบด้านการกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนา (Select : S2) องค์ประกอบด้านแนวทาง/กิจกรรมการพัฒนา (Structure : S3) องค์ประกอบด้านการดำเนินการพัฒนา (Steam : S4) องค์ประกอบด้านการเผยแพร่และสร้างเครือข่าย (Share : S5) 4. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาตนเอง ก่อนการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ อาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: nit.1971@gmail.com

THE DEVELOPMENT ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATOR OF BASIC EDUCATION UNDER THE ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

Sakon Khambud^{1*} Chalea Poompun² Thanyaporn Papolngam³

Abstract

This research aims 1. to study the composition of the executive leadership Basic Education 2. study the current state and the desired leadership of the management of basic education. 3. develop a model for leadership development, executive education, basic 4. the introduction of the model used to develop the leadership of the Executive under the Basic Education. This research is qualitative research methods for data collection and sample management as the ROI-ET Primary educational Service area Office 2 of 339 people the samples used in the research. This sample size was determined using a table of Krejcie and Morgan sample included a total of 181 schools Phase 2 and Phase 4 of 50 prospects selected (Purposive Sampling) results showed that 1. the leadership of school administrators basic academics. The most agree the most is to promote the excellence of its students and its leadership, followed by the development of the school curriculum. The teachers and staff Provider of media Equipment and Technology And to create an atmosphere and environment in the field of knowledge and a good example of ethics and vision of the field of quality assurance to creating a corporate culture 2. The current leadership of school administrators fundamental moral was at a moderate level. And desirable leadership of school administrators fundamental moral was at the highest level. 3. The model developed leadership of school administrators found that basic. Element in education survey (Seek: S1) elements defining indicator for development (Select: S2) component approach / development activities (Structure: S3) component of the development (Steam: S4) component. dissemination and networking (Share: S5) 4. The study results of the development model of leadership, management of basic education and self-improvement before the overall development in the medium.

Keywords : Leadership Development, Academic, Administratort of basic education under the ROI-ET primary education service area office 2

¹ Doctor of Philosophy Program in Education Administration, Roi Et Rajabhat University

² Assistant Professor, Program in Education Administration Roi Et Rajabhat University

³Teacher r, Program in Education Administration Roi Et Rajabhat University

* Corresponding author, email: nit.1971@gmail.com

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับการแข่งขันอย่างรุนแรง และภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความอยู่รอดขององค์กร ฉะนั้นองค์กรใดที่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ องค์กรนั้นจะต้องมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตลอดจนมีความรู้ความสามารถในอันที่จะนำพาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในระบบการศึกษายอมรับว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทั้งปวง การที่จะเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำอยู่ในตัว ซึ่งผู้นำแต่ละคนจะมีคุณสมบัติบางอย่างแตกต่างกัน ภาวะผู้นำมิใช่เป็นเรื่องของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่แพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวางทั่วทั้งองค์กรโดยผู้บริหารยุคใหม่จะต้องมีคุณลักษณะที่เป็นผู้นำ และเป็นผู้บริหารในคนเดียวกันและจะต้องเป็นผู้นำที่เข้มแข็งในการที่จะนำองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่องค์กร (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2538 ; อ้างถึงใน สุรวิช แก้วอำไพ. 2544)

ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินจึงเป็นวัตถุประสงค์สำคัญอันหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในการนำสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานผ่านวิฤตสู่ความเป็นมาตรฐาน ประเด็นหนึ่งที่สำคัญได้แก่ การที่สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต้องเร่งบริหารจัดการปฏิรูปครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการในปัจจุบัน (เตือนใจ ดลประสิทธิ์. 2552) และผลการประเมินภายนอกสถานศึกษารอบแรก (พ.ศ. 2544-2548) พบว่าสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนร้อยละ 65 มีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และยังพบว่ามาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา ผลการประเมินที่ไม่ได้มาตรฐาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549) รวมทั้งผลการประเมินภายนอกศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ที่พบว่ามาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำสูง แต่มีภาวะผู้นำทางวิชาการต่ำ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านการบริหารการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการนั้นมีความสำคัญในลำดับสูงสุด เพราะในจำนวนภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านคือ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านบริหารบุคคล 3. ด้านการเงินและ 4. ด้านการบริหารทั่วไป นั้น กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับด้านวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง และเป็นหัวใจหลักของการบริหารงานโรงเรียน ส่วนงานอื่นๆเป็นงานสนับสนุน จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพการศึกษา (กาญจนา นาคสกุล. 2545 ; ทิศนา แหมมณี. 2545 ; วิทยากร เชียงกุล. 2549 ; Education Development Center. 2002) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถก่อให้เกิดความร่วมมือใน การจัดการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ กำลังใจของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ บริหาร และขอบข่ายของงานที่ได้รับมอบหมาย (พรศรี ฉิมแก้ว. 2553) ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปสู่จุดหมายและประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการ

บริหารงานสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างจากองค์กรโดยทั่วไป เพราะองค์กรโดยทั่วไปนั้นจะมีจุดมุ่งหมายและพันธกิจที่ไม่ซับซ้อนเท่าที่องค์กรทางการศึกษา เนื่องจากองค์กรทางการศึกษานั้นนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายและพันธกิจเหมือนองค์กรทั่วไปแล้ว องค์กรทางการศึกษาหรือสถานศึกษานั้นยังมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาอีก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ เพื่อนำให้องค์กรบรรลุทั้งเป้าหมายของการบริหารองค์กร การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษา ที่เป็นภาพที่มีความเฉพาะเจาะจง และสามารถบรรลุถึงภาพความสำเร็จได้ ความสามารถหยั่งรู้ถึงก้าวต่อไปขององค์กรนั้นถือเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำ เมื่อสามารถสร้างภาพอนาคตได้ชัดเจนแล้ว ต้องนำเผยแพร่ แก่คณะครูและผู้ร่วมงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเกิดการยอมรับ หากจะต้องมีการปรับเปลี่ยนก็เห็นสอดคล้องกันว่า เป็นภาพอนาคตที่เป็นที่พึงประสงค์ของทุกคนในสถานศึกษานั้น จากนั้นจึงจะมีผลทำให้ทุกคนรวมพลังเพื่อปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้น ขณะเดียวกันผู้นำก็อาจจะนำวิสัยทัศน์นั้นไปปฏิบัติด้วยตนเอง และวิสัยทัศน์เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของผู้นำ (สิรราณี วสุภทร. 2551)

การพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 คือเป็นองค์กรชั้นนำ ส่งเสริมสนับสนุนและบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ วิชาชีพและวิชาชีพครองชีพตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดจัด ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 อำเภอ คือ 1) อำเภอสุวรรณภูมิ 2) อำเภอโพนทราย 3) อำเภออาจสามารถ 4) อำเภอพนมไพร 5) อำเภอเมืองสรวง 6) อำเภอเกษตรวิสัย 7) อำเภออาจสามารถและ 8) อำเภอปทุมรัตน์ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน จำนวน 339 โรงเรียน และได้บริหารจัดการโรงเรียนโดยได้แบ่งเป็นศูนย์เครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำนวน 19 ศูนย์เครือข่าย ซึ่งการบริหารงานด้านวิชาการได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียนในสังกัด จำนวน 339 โรงเรียน บริหารงานวิชาการโดยมีจุดเน้นคือ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับชั้นให้สูงขึ้น และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอ่านออกเขียนได้ทุกคน 100 % และผลการดำเนินการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้ดำเนินการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาไทยและส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้พบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 นักเรียนมีความสามารถด้านภาษา คิดเป็นร้อยละ 61.51 มีความสามารถด้านคำนวณ คิดเป็นร้อยละ 56.71 ความสามารถด้านเหตุผลคิดเป็นร้อยละ 60.51 เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียนที่เป็นผลมาจากการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนยังไม่ถึงขีดศักยภาพสูงสุด

จากสภาพปัจจุบันและความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำหรือมีภาวะผู้นำทางวิชาการในตนเองจึงจะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนให้ดีขึ้นมีคุณภาพเพื่อส่งผลให้กับผู้เรียนได้พัฒนาถึงขีดศักยภาพสูงสุด ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการในการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้มีภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดีมีคุณภาพอันที่จะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ นักเรียนมีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
3. พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
4. ศึกษาผลการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มุ่งศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แบ่งเป็น 4 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนด หัวข้อสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพตามประเด็นดังต่อไปนี้

กลุ่มประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 339 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน (Multi-Stage Random Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาระยะนี้ทั้งหมด จำนวน 181 โรงเรียน (ระยะที่ 2)

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกผู้บริหารสถานศึกษาตามขนาดของโรงเรียน 5 ขนาดจากกลุ่มตัวอย่าง ขนาดละ 10 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน รวม 50 คน (ระยะที่ 4)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ประกอบด้วย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในขอบข่ายตามองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่ได้จากระยะที่ 1 ประกอบด้วย 13 ด้าน คือ 1. มีคุณธรรม จริยธรรม มีความคิดสร้างสรรค์มุ่งมั่น ในการทำงาน 2. มีวิสัยทัศน์ และวางแผน ยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการมีส่วนร่วม 3. มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน วิชาการสู่ความเป็นเลิศ 4. เป็นแบบอย่างที่ดีมีความรู้เป็นผู้นำการจัดการเรียนการสอน 5. พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นจัดการเรียนรู้อย่างดีผู้เรียนเป็นสำคัญ 6. พัฒนาการสอนครูและบุคลากรส่งเสริม สนับสนุนแลกเปลี่ยนความรู้ภายในโรงเรียน 7. ประเมิน ส่งเสริมความก้าวหน้า ความเป็นเลิศของนักเรียน 8. เป็นผู้นำครูและนักเรียนสร้างความผูกพันและรับผิดชอบต่อกัน 9. จัดหาสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ ทันสมัย 10. สร้างบรรยากาศ สร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่ 11. พัฒนาระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา 12. ปรับปรุงสร้างวัฒนธรรมมาตรฐานทางวิชาการ 13. พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม สังเกตการสอน และประเมิน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูล ดำเนินการตามระยะการวิจัย 4 ระยะ มีดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน นำมาเขียนเป็นความเรียง

1.2 ตรวจสอบองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) และด้านประโยชน์ (Utility) โดยการทำค่าดัชนีความสอดคล้องความเที่ยงตรง (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์ตั้งแต่ 0.06-1.00 (สมนึก ภัททิยธนี. 2548)

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนี้

2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์สำหรับการประมวลผลหรือการจัดการข้อมูลเพื่อ ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นด้วยการพิจารณาค่าของข้อมูลที่ผิดปกติ ข้อมูลที่สูญหายไปไหนบ่อนข้อมูลแล้วทำ การแก้ไข

2.2 ข้อมูลเชิงปริมาณได้ทำการแจกแจงความถี่ข้อมูลในแต่ละตอนของแบบสอบถามเพื่อ แยกนับหาค่าจำนวน และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าข้อมูลที่สูญหาย (Missing) แล้ว พิจารณาปรับปรุงแก้ไขก่อนวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปภาพรวม ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนี้

นำข้อมูลที่ได้อาจการสนทนากลุ่มย่อย(Focus group)นำมาเขียนปรับปรุงคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ให้สอดคล้องกัน

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์สำหรับการประมวลผลหรือการจัดการข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องเบื้องต้นด้วยการพิจารณาค่าของข้อมูลที่ผิดปกติ ข้อมูลที่สูญหายไปในขณะที่ป้อนข้อมูลแล้วทำการแก้ไข

4.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาตรวจสอบหาค่าความถี่ และร้อยละของแต่ละระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ กำหนดตัวเลขแทนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยใช้เกณฑ์การประเมินกำหนดระดับปัญหาเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543)

4.3 แบบประเมินฯ กำหนดตัวเลขแทนคะแนนตั้งแต่ 1 - 5 จากเหมาะสมน้อยที่สุดถึงเหมาะสมมากที่สุด ตามลำดับ แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย () กำหนดตัวเลขแทนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

4.4 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเสนอผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 รายด้านและภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ จำนวน 19 คน พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับมี 13 องค์ประกอบ คือ 1. คุณธรรม จริยธรรม 2. วิสัยทัศน์ 3. ความรู้ 4. การเป็นแบบอย่างที่ดี 5. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6. การพัฒนาครูและบุคลากร 7. การส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน 8. ความเป็นผู้นำ 9. การจัดหาสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี 10. การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 11. การประกันคุณภาพภายใน 12. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และ 13. การนิเทศภายใน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับสูงสุด คือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน และด้านความเป็นผู้นำ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี และด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีนักวิชาการยอมรับ ด้านความรู้ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านวิสัยทัศน์ มี ส่วนด้านการประกันคุณภาพภายใน และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

พบว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.30$) รองลงมา คือด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 3.29$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน ($\bar{X} = 2.90$) สภาพสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.61$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาตามค่าลำดับความสำคัญพบว่าด้านที่มีค่าลำดับความสำคัญสูงสุด 3 อันดับแรก คือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน ($PNI=0.67$) รองลงมาคือด้านการประกันคุณภาพภายใน ($PNI=0.46$) และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ($PNI=0.45$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าลำดับความสำคัญต่ำสุด คือ วิสัยทัศน์ ($PNI=0.37$)

3. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

จากการวิจัยเชิงสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 13 องค์ประกอบ ซึ่งพบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีค่าลำดับความสำคัญสูงสุดคือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน ($PNI=0.67$) ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาและใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. รายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การวิจัยในครั้งนี้เริ่มจากการศึกษาองค์ประกอบและศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบแรกของรูปแบบเป็น S : Seek หมายถึง การศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อได้ศึกษาข้อมูลองค์ประกอบและศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แล้วผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ พิจารณาเลือกและกำหนดข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญจำเป็นสูงสุดเพื่อนำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการและตัวบ่งชี้ต่างๆ สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบที่ 2 ของรูปแบบเป็น S : Select

หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญจำเป็นขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการ การพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าลำดับความสำคัญจำเป็นสูงสุดเพื่อนำไปกำหนดกรอบการพัฒนาและการกำหนดตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีค่าลำดับความสำคัญจำเป็นสูงสุดเพื่อนำไปพัฒนา เมื่อผู้วิจัยได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ต้องการพัฒนาที่ชัดเจนแล้ว ก็ได้นำมาพิจารณากำหนดแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนา ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบที่ 3 ของรูปแบบเป็น S : Structure หมายถึง การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และได้มีการทดสอบเพื่อวัดความรู้ก่อนและหลังการพัฒนา การจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน โดยแจกให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาหาความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน เมื่อกำหนดแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้ว ผู้วิจัยก็ดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาที่กำหนด ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบที่ 4 ของรูปแบบเป็น S : Steam หมายถึง การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Structure) ที่กำหนด การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Structure) ที่กำหนด การประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม และการเขียนรายงานการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ เมื่อได้ดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ เก็บรวบรวมข้อมูลผลการพัฒนาสรุปผลการพัฒนาและเขียนรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเผยแพร่รูปแบบและสร้างเครือข่ายการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบที่ 5 ของรูปแบบเป็น S : Share หมายถึง การเผยแพร่รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ต่อสาธารณชน การสร้างเครือข่ายการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้กว้างขวาง และการจัดทำโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

2. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

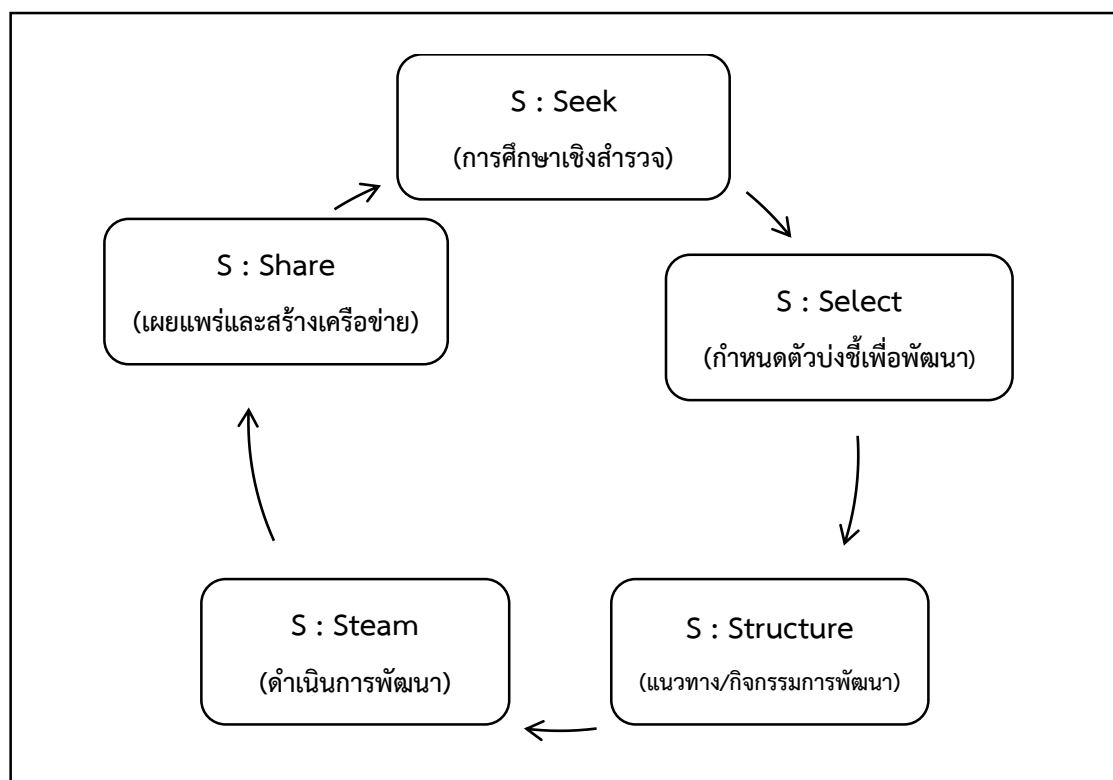
2.1 องค์ประกอบด้านการศึกษาเชิงสำรวจ (Seek : S1) มี 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 องค์ประกอบด้านการกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนา (Select : S2) มี 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญจำเป็นขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าลำดับความสำคัญจำเป็นสูงสุดเพื่อนำไปกำหนดกรอบการพัฒนา กำหนดตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีค่าลำดับความสำคัญจำเป็นสูงสุดเพื่อนำไปพัฒนา

2.3 องค์ประกอบด้านแนวทาง/กิจกรรมการพัฒนา (Structure : S3) มี 4 ตัวบ่งชี้ แนวทางกิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและทำการทดสอบเพื่อวัดความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน โดยแจกให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาหาความรู้และนำสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง นิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นระยะอย่างน้อย 1 เดือน/ครั้ง ตลอดระยะเวลา 4 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558 ถึง กุมภาพันธ์ 2559 และการรายงานผลด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มทดลอง

2.4 องค์ประกอบด้านการดำเนินการพัฒนา (Steam : S4) มี 4 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Structure) ที่กำหนดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Structure) ที่กำหนด ประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม เขียนรายงานการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ฉบับสมบูรณ์

2.5 องค์ประกอบด้านการเผยแพร่และสร้างเครือข่าย (Share : S5) มี 3 ตัวบ่งชี้ เผยแพร่รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ต่อสาธารณชน สร้างเครือข่ายการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้กว้างขวาง จัดทำโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาตนเอง ก่อนการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 2 การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การฝึกอบรม สัมมนา ประชุมวิชาการ ฯลฯ ($\bar{X}=4.44$) รองลงมาคือข้อ 1 การศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ($\bar{X}=3.52$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 5 การเขียน/เรียบเรียงเอกสาร หรือ ตำราวิชาการ ($\bar{X}=2.20$) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาตนเอง หลังการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 7 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 1 การศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ($\bar{X}=4.92$) รองลงมาคือข้อ 2 การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การ

ฝึกอบรม สัมมนา ประชุมวิชาการ ฯลฯ ($\bar{X}=4.88$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 6 การศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่างๆ ($\bar{X}=4.68$) เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาตนเอง ระหว่างก่อนและหลังการพัฒนาพบว่าแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับมี 13 องค์ประกอบ คือ 1.1 คุณธรรม จริยธรรม 1.2 วิสัยทัศน์ 1.3 ความรู้ 1.4 การเป็นแบบอย่างที่ดี 1.5 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1.6 การพัฒนาครูและบุคลากร 1.7 การส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน 1.8 ความเป็นผู้นำ 1.9 การจัดหาสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี 10. การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 11. การประกันคุณภาพภายใน 12. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และ 13. การนิเทศภายใน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับสูงสุด คือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน และด้านความเป็นผู้นำ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี และด้านการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีนักวิชาการยอมรับ ด้านความรู้ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านวิสัยทัศน์ มีส่วนด้านการประกันคุณภาพภายใน และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัฏญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2553) ได้ทำวิจัยองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา สังกัดสํานักการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า 1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอกคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว ได้แก่ มุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินผลนักเรียน การจัดโครงการด้านรับเด็กพิเศษ การประเมินผลการสอนของครู การวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ การใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 2. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา สังกัดสํานักการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 91.08 ที่องศาอิสระค่า $df = 71$ ($p = 0.05448$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .941 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .901 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .0267 และภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา โดยขนาดอิทธิพลมีค่าเท่ากับ 0.001 นอกจากนั้น ภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษาได้ร้อยละ 1

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruffin (2007) ได้ศึกษาการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในเมืองเกี่ยวกับความเห็นและการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น ไขว้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ในสถานที่จริง และการรวบรวมหลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติเป็นข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 10 คนและผู้บริหาร

โรงเรียน มัธยมศึกษา 2 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมองและ ไข บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของพวกตนอย่างไร ประการแรก ผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ ว่า 1. พวกตนเป็นผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนของตน 2. บทบาทนี้สำคัญซับซ้อนและหลายหน้าและ 3. บทบาทผู้นำทางวิชาการเป็นเพียงบทบาทหนึ่งในหลายบทบาทที่มี ประการที่สอง ผู้บริหาร โรงเรียนเหล่านี้รับรู้ว่าบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการโดยอาศัย 1. การจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 2. การกำกับการสอน และ 3. การสร้างสัมพันธภาพผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ภาวะผู้นำทาง วิชาการมีอุปสรรค คือ 1. มีเวลาจำกัดในการกำกับการดูแลการสอนและ 2. ไม่มีบุคลากรเพียงพอที่จะ มอบหมายงานอื่นที่ไม่ใช่งานการสอนการวิเคราะห์หลักฐานร่องรอยทำให้ทราบว่าผู้บริหาร โรงเรียนได้จัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพและกำกับการสอนโดยรวมแล้วหลักฐานร่องรอยเหล่านี้ ไม่ได้แสดงเนื้อหา รูปแบบหรือบริบทของการพัฒนาวิชาชีพนั้นหลักฐานของการพัฒนาวิชาชีพจะ โยงไปที่การสร้างขีดความสามารถในตัวผู้อื่นไปสู่การมีภาวะผู้นำรวม

3. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จากการวิจัยเชิงสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 13 องค์ประกอบ ซึ่งพบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีค่าลำดับความสำคัญสูงสุดคือด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน (PNI=0.67) ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาและใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ ศรีนุตพงษ์ และ พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง (2556) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการ พัฒนารูปแบบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่า 1. รูปแบบมีจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้อง และความถูกต้องของรูปแบบจำนวน 6 ด้าน พบว่า มีความสอดคล้อง และความถูกต้องทุกข้อ 3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งมีรายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบด้านการศึกษาเชิงสำรวจ (Seek : S1) มี 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. องค์ประกอบด้านการกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อพัฒนา (Select : S2) มี 4 ตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญจำเป็นขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าลำดับความสำคัญจำเป็นสูงสุดเพื่อนำไปกำหนดกรอบการพัฒนา กำหนดตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีค่าลำดับความสำคัญจำเป็น

สูงสุดเพื่อนำไปพัฒนา 3. องค์ประกอบด้านแนวทาง/กิจกรรมการพัฒนา (Structure : S3) มี 4 ตัวบ่งชี้ แนวทางกิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและทำการทดสอบเพื่อวัดความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาจัดทำคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน โดยแจกให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาหาความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 4. องค์ประกอบด้านการดำเนินการพัฒนา (Steam : S4) มี 4 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Structure) ที่กำหนดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามแนวทาง กิจกรรมและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Structure) ที่กำหนด ประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5. องค์ประกอบด้านการเผยแพร่และสร้างเครือข่าย (Share : S5) มี 3 ตัวบ่งชี้ เผยแพร่รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ต่อสาธารณชน สร้างเครือข่ายการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้กว้างขวาง จัดทำโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี (ศรุตพิงค์ ภูวพัชรวรานนท์. 2555)

4. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาตนเอง ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Bruce J Avolio, Fred O Walumbwa, Todd J Weber. 2009) สอดคล้องกับ Muhammed (2010) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำความยุติธรรมทางสังคมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าการทบทวนบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำอย่างมีความยุติธรรมทางสังคม ประการแรกความหมายในวงกว้างของแนวคิดของความยุติธรรมทางสังคมได้มีกระทำ ประการที่สองแนวคิดของความเป็นผู้นำความอย่างยุติธรรมทางสังคมได้รับการตรวจสอบ และมีรูปแบบใหม่ของการเป็นผู้นำและความสัมพันธ์กับประเภทอื่น ๆ ของความเป็นผู้นำได้รับการวิเคราะห์พิจารณา ในที่สุดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำอย่างความยุติธรรมทางสังคมสำหรับการสร้างสังคมเป็นเพียงแค่ความต้องการของโรงเรียนเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาตนเอง ระหว่างก่อนและหลังการพัฒนาพบว่าแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัย

1. ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์มีประสิทธิผลกับประสิทธิผลของโรงเรียนจึงควรมีคุณลักษณะด้านนี้ เพราะเป็นปัจจัยที่เอื้อในการบริหารงานของโรงเรียนมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายการทำงานเป็นระยะเช่น ผลงานในรอบเดือน รอบภาคเรียน รอบปีการศึกษา วางแผนเชิงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน ต้นสังกัด และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. ประสิทธิภาพด้านงานวิชาการ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ หลักการ จุดหมายเนื้อหา สาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ผู้สนใจหรือโรงเรียนสามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้ดำเนินการในโรงเรียน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) หรือเป็นวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้บริหาร ในหน่วยงานที่มีส่วนในการสนับสนุนด้านการศึกษา เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์โดยมี ผศ.ดร. เฉลย ภูมิพันธ์ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ธัญยาภรณ์ พาพลงามกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษา โดยได้ใช้กระบวนการเปิด ปรับ เปลี่ยน ให้กับนักศึกษาจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. (2553). องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร.
- วิทยานิพนธ์ ปร.ด.(สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กาญจนา นาคสกุล. (2545). ข้อคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย. รอบรู้ภาษาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิชสาราณราษฎร.
- เตือนใจ ดลประสิทธิ์. (2552). การพัฒนาระบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทศนา แหมมณี. (2545). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิป ปา (CIPPA MODEL). รอบรู้ภาษาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช สาราณราษฎร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ : สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พรศรี นิยมแก้ว. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นมืออาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาโท คศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิทยากร เชียงกุล. (2549). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2547/2548 รากเหง้าของปัญหา และแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- ศรุตพงศ์ ภูวพัชรวรานนท์. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2538). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา ใน ประมวลสารชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพ บัณฑิตบริหารการศึกษา เล่มที่1. หน่วยที่1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรวิช แก้วอำไพ. (2544). ภาวะผู้นำทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. ปริญญาโท (กศ.ม. บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิรราณี วสุภัทร. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2548). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- สุพจน์ ศรีนิตพงษ์ และ พลสันห์ โพธิ์ศรีทอง. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2556
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทอง จำกัด.
- Bruce J Avolio, Fred O Walumbwa, Todd J Weber. (2009). Leadership: Current Theories, Research, and Future Directions. Review of medium _being_reviewed title_of_work_reviewed_in_italics. Annual Review of Psychology, 60, 421. Retrieved February 1, 2009, from ProQuestHealth and Medical Complete database.
- Educational Development Center. (2002). Learning for The 21st Century. Retrieved September 20, 2006, from http://www.21stcenturyskills.org/downloads/P21_Report.pdf.
- Muhammed Turhan. (2010). Social justice leadership: implications for roles and responsibilities of school administrators. Procedia Social and Behavioral Sciences 9 ; 1357–1361.
- Ruffin.(2007). Design concept for optical fibers with enhanced SBS threshold. Optical Society of America, 14 (13) Optics Express.